

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Гетьмана Євгена Анатолійовича – на дисертаційне дослідження Худоби Івана Станіславовича «Адміністративно-правовий статус Корпусу оперативно-раптовий дії як спеціального підрозділу Національної поліції», подане на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Протягом останніх двох десятиліть Україна перебуває у фазі активних соціально-економічних, політичних та світоглядних трансформацій, спрямованих на формування ефективного державного механізму та якісно нового соціального середовища. Поглиблення процесів глобалізації, загальносвітової та регіональної інтеграції спричиняє підвищення ролі міжнародних стандартів у різних сферах суспільного життя, в тому числі у сфері охорони й захисту прав і свобод людини та громадянина, боротьби зі злочинністю, забезпечення стабільного правопорядку. Від того, кому доручено на практиці здійснювати рішення держави, хто очолює служби та підрозділи Національної поліції, наскільки високим є рівень виконуваних завдань вирішальною мірою залежить здійснення заходів, які спрямовані на зміцнення правопорядку та законності в країні. Життя постійно підвищує вимоги до правоохоронних органів. Особливо зросли вони на сучасному етапі розвитку суспільства, коли їх завдання стають все більш складними, багатограними та відповідальними.

Реформування системи цих органів – серед найактуальніших проблем нашого суспільства. Завдання полягає у тому, щоб силові, авторитетні структури, у діяльності яких дотепер переважає каральний чинник, перетворити на дійсно правоохоронні органи європейського зразка, які б забезпечували реалізацію наданих їм повноважень, виходячи з пріоритетності прав і свобод людини. Для досягнення цієї мети слід комплексно реформувати правоохоронну систему нашої держави, що передбачало б не лише оптимізацію функціональної й організаційної структури цих органів, удосконалення правового забезпечення їх діяльності та втілення у ній

новітніх технологій, але й зміну системи управління, позитивне зрушення на державному рівні в економічному, управлінському мисленні, у психології, в застосуванні у системі державного управління зворотних зв'язків, становлення в суспільстві атмосфери довіри. Неабияке значення в даному процесі має приділятися питанням вдосконалення адміністративно-правового статусу Корпусу оперативно-раптової дії як спеціального підрозділу Національної поліції.

В наш час питання адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів є предметом значної уваги з боку багатьох вчених, політиків, державних діячів, юристів, політологів, істориків та інших фахівців. Проте, незважаючи на значний науковий, суспільний та практичний інтерес до цієї діяльності, в сучасній українській юридичній науці немає жодного дисертаційного дослідження, в якому був би проаналізований адміністративно-правовий статус Корпусу оперативно-раптової дії.

З огляду на зазначені обставини дисертація Худоби І.С. є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному осмисленню адміністративно-правового статусу Корпусу оперативно-раптової дії.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р., Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., Додаткам 1–3, 8, 11 Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності МВС України на період 2015–2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, п. 1–3, 8, 11 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016–2019 років, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх

справ 23 лютого 2016 р. (протокол № 2), планам науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Харківського національного університету внутрішніх справ, зареєстрованих в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації: «Правоохоронна функція української держави» (номер державної реєстрації 0113U008192), «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (номер державної реєстрації 0113U008197).

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України і практики його реалізації, досвіду правового регулювання діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн визначити сутність та особливості адміністративно-правового статусу Корпусу оперативно-раптові дії як спеціального підрозділу Національної поліції, а також напрямки його вдосконалення.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності та особливостей адміністративно-правового статусу Корпусу оперативно-раптові дії, а також виробленню пропозицій щодо його покращення. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Здобувач використав численні наукові праці фахівців загальної теорії держави і права, адміністративного, кримінального, міжнародного та інших галузей права, філософії, історії, управління тощо. Нормативну базу дослідження становлять Конституція України, кодекси України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, норми законодавства зарубіжних країн. Інформаційною та емпіричною базою дисертації є вітчизняні та зарубіжні інформаційні та періодичні видання, статистичні дані, аналітичні висновки, експертні оцінки, звітні дані Національної поліції України, департаменту кадрового забезпечення КОРД та ін.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як

загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: узагальнення, аналіз, синтез, порівняння, діалектичний, логіко-семантичний, історико-порівняльний та історико-правовий, структурний та функціональний аналіз, метод тлумачення норм права та юридичного метод, аналітичний та інші методи пізнання процесів і явищ. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового статусу Корпусу оперативно-раптової дії.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертаційне дослідження є однією з перших спроб комплексно, з урахуванням аналізу наукових праць учених та чинного законодавства України визначити сутність та особливості адміністративно-правового статусу Корпусу оперативно-раптової дії як спеціального підрозділу Національної поліції та напрямки його вдосконалення з урахуванням вітчизняної практики та зарубіжного досвіду діяльності спеціальних підрозділів поліції.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

-з'ясовані здобувачем основні особливості КОРД, які полягають у наступному: 1) є єдиним уніфікованим спеціальним підрозділом Національної поліції; 2) формується не лише з колишніх працівників спеціальних підрозділів, але й добровольчих батальйонів, які проявили себе в ході АТО (ООС), та інших осіб, які пройшли установлену процедуру відбору; 3) будується за новою організаційно-функціональною структурою; 4) виконує розширене коло спеціальних завдань; 5) передбачає покладання додаткових обов'язків і

функцій; 6) обумовлює жорсткий відбір, високі вимоги та рівень професійної теоретичної та практичної підготовки поліцейських (с. 23);

- висновок про те, що Корпус оперативно-раптової дії займає специфічне місце в системі Національної поліції, оскільки, використовуючи спеціальну тактику та озброєння, обладнання та засоби, здійснює поліцейські функції під час організації чи проведення спеціальних операцій та заходів, які мають високий ступінь ризику та складності (с. 56);

- визначене дисертантом поняття Корпусу оперативно-раптової дії як спеціального підрозділу Національної поліції України, що входить до складу поліції особливого призначення й покликаний здійснювати спеціальні операції щодо затримання небезпечних злочинців та злочинних угруповань, звільнення заручників, силової підтримки, у тому числі в зоні проведення антитерористичної операції, базуючись на нормах, принципах, вимогах і критеріях, передбачених чинним законодавством (с. 66);

- обґрунтована позиція автора про те, що правові засади діяльності Корпусу оперативно-раптової дії є цілісною системою правових засад, сукупністю способів, прийомів та елементів правового впливу на правовідносини у суспільстві, що визначають комплекс заходів, направлених на подолання протиправних посягань, боротьбу з правопорушеннями в межах компетенції підрозділу та виконання покладених на підрозділ обов'язків та завдань та потребують спеціального врегулювання за допомогою відповідних засобів та виражаються у положеннях офіційних нормативних актів (с. 77);

- висновок про те, що мета діяльності Корпусу оперативно-раптової дії полягає у забезпеченні охорони прав і свобод людини при вирішенні надзвичайних ситуацій, рівень яких є надскладним для сил оперативного реагування та оперативно-розшукових підрозділів, виключно в межах своїх повноважень (с. 86);

- з'ясовані дисертантом основні завдання КОРД, серед яких: а) розроблення, підготовка та проведення спецоперацій із припинення правопорушень, що вчиняються особливо небезпечними злочинцями чи

злочинними угрупованнями; б) звільнення заручників, силова підтримка та допомога мирним жителям в зонах антитерористичних операцій; в) забезпечення заходів безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (свідків); г) силова підтримка інших підрозділів поліції у встановлених законодавством випадках (с. 106);

- запропоноване здобувачем визначення організаційно-кадрової політики Корпусу оперативно-раптові дії, яку визначено як певну сукупність принципів діяльності, форм та методів організації та забезпечення кадрами, які спрямовані на створення цілісної організаційно-штатної структури Корпусу оперативно-раптові дії та ефективного застосування кадрового потенціалу згідно з потребами та відповідно до завдань та функцій підрозділу, зокрема, та Національної поліції, в цілому (с. 117);

- обґрунтовані здобувачем напрямки вдосконалення адміністративного законодавства, яке регламентує діяльність Корпусу оперативно-раптові дії (с. 155-156);

- аргументовані дисертантом можливості використання зарубіжного досвіду діяльності спеціальних підрозділів поліції в Україні, а саме: 1) формування, підтримка й постійний розвиток концепції спеціального підрозділу – високого професіоналізму, якісної підготовки, міцного морального духу, психологічної стійкості й сильної особистої мотивації (GSG 9, GIPN та ін.); 2) фактичне надання спеціального статусу поліцейським спеціального підрозділу і відповідно гідного рівня матеріального, фінансового, соціального, технічного, технологічного та інформаційного забезпечення в повсякчасній діяльності (SWAT, GSG 9, GIPN); 3) головний наголос на фізичній підготовці і підготовці до ближнього бою, а також психологічній складовій у підготовці та практичному навчанні; 4) навчання протягом усього року в безперервному режимі, в реальних (наближених) кризових умовах, різній місцевості, вдень і вночі, тощо (Босна, NOCS, URNA та ін.); 5) несення співробітниками SWAT повсякденної служби, як і іншими поліцейськими у випадку відсутності викликів на спеціальні операції; 6) оптимізація швидкості зібрання та

відправлення спецназівців Алмазу, скорочення часу реагування SWAT методом розміщення екіпірування та озброєння в захищених ящиках багажників спеціальних поліцейських джипів; 7) злагоджена робота всього підрозділу, співпраця з іншими підрозділами та партнерами з інших країн (GIGN, GSG 9, SWAT, NOCS та ін.); 8) наявність власного полігону, тренажерного комплексу і т. п., досвід «гумового міста» (Босна); 9) залучення до служби в спецпідрозділі як чоловіків, так і жінок (GIGN, Алмаз); 10) наявність у структурі спецпідрозділу складових вузькопрофільних напрямків; 11) використання як перевірених практикою, так і новітніх тактичних методів та технологій (с. 184-185).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Запропонований здобувачем перелік елементів адміністративно-правового статусу Корпусу оперативно-раптові дії, до якого включено мету, завдання та принципи діяльності, внутрішню структуру, повноваження та компетенцію, гарантії діяльності, контроль за діяльністю підрозділу та його відповідальність у сфері забезпечення публічного порядку та безпеки (с. 84-85) доцільно доповнити такими елементами, як функції, зв'язки підпорядкованості та підзвітності, форми та методи діяльності.

2. Визначений дисертантом перелік спеціальних принципів діяльності Корпусу оперативно-раптові дії, що включає принцип відкритості та прозорості, принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства, безперервності, професійності, патріотизму (с. 97) варто доповнити такими принципами, як об'єктивності та пропорційності.

3. Потребує уточнення висновки здобувача щодо виокремлення таких функцій Корпусу оперативно-раптової дії, як протидійна та превентивна (с. 106), оскільки перша з них є більш комплексною та включає в себе діяльність з профілактики, попередження, виявлення та припинення протиправних діянь.

4. У підрозділі 2.3 «Компетенція та повноваження Корпусу оперативно-раптової дії» здобувач детально проаналізував поняття та зміст компетенції та повноважень досліджуваного підрозділу, визначив його права (с. 106-114). У той же час обов'язки Корпусу оперативно-раптової дії залишилися поза увагою дисертанта.

5. У підрозділі 2.4 дисертації «Організаційно-штатна структура Корпусу оперативно-раптової дії» (с. 114-127) здобувачеві варто було б крім аналізу структури та кадрового забезпечення досліджуваного підрозділу дослідити організаційні зв'язки підпорядкованості та підзвітності, у тому числі з іншими підрозділами Національної поліції, а також висловити власну позицію щодо ефективної організаційної структури Корпусу оперативно-раптової дії.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; освітньому процесі та практичній діяльності.

Основні результати роботи викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та п'яти тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Наведене дозволяє зробити **висновок**, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правовий статус Корпусу оперативно-раптової дії як спеціального підрозділу Національної поліції» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання,

яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Худоба Іван Станіславовича – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»).

Офіційний опонент:
головний науковий співробітник
відділу координації правових
досліджень Національної академії
правових наук України
доктор юридичних наук, професор

Є.А. Гетьман

Підпис Є.А. Гетьман засвідчую:
прізвище

Начальник ВК

Алексей / Дерев'янко А.О.